

Sygn. akt XVII AmC 5606/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2012r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XVII Wydział Gospodarczy Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w składzie następującym:

Przewodnicząca: SSR (del.) Monika Gajdzińska-Sudomir

Protokolant: Piotr Hołyś

po rozpoznaniu w dniu 31 maja 2012r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa: (...) w W.

przeciwko: (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

1. uznaje za niedozwolone i zakazuje stosowania przez Pozwanego w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o następującej treści: „Dostawca ma także prawo zawiesić świadczenie Usług, w sytuacji, gdy (...) z innych powodów, w szczególności technicznych (np. zawieszenia lub zaprzestania świadczenia usług przez dostawców usług kupowanych przez Dostawcę usług, zaprzestanie świadczenia usług satelitarnych za pośrednictwem dotychczasowego satelity)”;
2. zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz (...) w W. kwotę 360 zł /trzysta sześćdziesiąt złotych/ tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
3. nakazuje pobrać od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 600 zł /sześćset złotych/ tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia Powód był zwolniony z mocy prawa;
4. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt Pozwanego.

Sygn. akt XVII AmC 5606/11

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 31 maja 2012r.

Dnia 14 czerwca 2011r.

(...) z siedzibą w W. wniosło o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami przez (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. postanowienia wzorca umowy o treści: Dostawca ma także prawo zawiesić świadczenie Usług, w sytuacji, gdy (...) z innych powodów, w szczególności technicznych (np. zawieszenia lub zaprzestania świadczenia usług przez dostawców usług kupowanych przez Dostawcę usług, zaprzestania świadczenia usług satelitarnych za pośrednictwem dotychczasowego satelity; rozpoznanie sprawy również pod nieobecność Powoda bądź jego pełnomocnika; zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powoda kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego przez radcę prawnego, dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z dokumentów wskazanych w pozwie. W uzasadnieniu podniesiono, iż Pozwana spółka prowadzi działalność gospodarczą w zakresie usług telekomunikacyjnych. Zdaniem Powoda zakwestionowana klauzula umożliwia Pozwanej zawieszenia świadczenia usług w przypadku wystąpienia „innych

powodów”, nie precyzuje jednak, co należy pod tym pojęciem rozumieć. W konsekwencji tego zapisu to Pozwana na zasadzie dowolności decydować będzie, czy zachodzą okoliczności uzasadniające zawieszenie usług czy też nie. Konsument na tę decyzję Pozwanej nie ma żadnego wpływu. Zdaniem Powoda zakwestionowana klauzula wypełnia znamiona przepisu art. 385³ pkt. 2 oraz pkt. 9 Kodeksu cywilnego. Powód przywołał pogląd Sądu Najwyższego zawarty w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 lutego 2006r. /sygn. akt I CK 297/2005/, zgodnie z którym skoro art. 385³ kc typizuje niedozwolone klauzule umowne, a pojęcie klauzuli niedozwolonej wynika z art. 385¹ kc, to tym samym trzeba uznać, że każdy przypadek, w którym przedsiębiorcy można zarzucić naruszenie art. 385³ kc określonym postanowieniem wzorca kontraktowego, zarazem pochłania kwalifikację tego postanowienia jako naruszającego art. 385¹§ 1 kc. Innymi słowy, zarzut naruszenia art. 385³ immanentnie zawiera w sobie zarzut naruszenia normy art. 385¹§ 1 kc.

Pozwana (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na swoją rzecz kosztów zastępstwa według norm przepisanych. W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew podniesiono, iż zakwestionowana klauzula została wprowadzona tylko z powodów technicznych, a inne przyczyny nie mogą powodować zawieszenia świadczenia usług. Przyczyny te są niezależne od Pozwanej. Dla konsumenta czas zawieszenia świadczenia usług pozostaje bez opłat zgodnie z treścią § 12 ust. 2 Regulaminu.

Sąd Okręgowy – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił i zważył, co następuje:

Na podstawie przeprowadzonego dowodu z dokumentu w postaci Regulaminu świadczenia usług telekomunikacyjnych przez (...) sp. z o.o. Sąd Okręgowy ustalił, iż Pozwana wykorzystywała w prowadzonej działalności w zakresie świadczenia usług telekomunikacyjnych zakwestionowane przez Powoda postanowienie wzorca umownego. Pozwana zresztą temu nie zaprzeczyła. Nie zarzuciła też niezgodności cytowanego w pozwie postanowienia z treścią wykorzystywanego w swojej działalności.

Wobec powyższego należało przejść do oceny zakwestionowanego postanowienia pod kątem jego ewentualnej abuzywności. W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Sąd dokonuje abstrakcyjnej oceny wzorca celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ K.c. W myśl tego przepisu za niedozwolone postanowienia umowne uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Możliwość uznania wzorca umowy za niedozwolony i wyeliminowania go z praktyki stosowania uzależniona jest od następujących warunków:

- 1) Postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, a więc nie podlegało negocjacom;
- 2) Ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami;
- 3) Ukształtowane we wskazany sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta;
- 4) Postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia.

Powyższe przesłanki muszą być spełnione łącznie, natomiast brak jednej z nich skutkuje tym, że sąd nie dokonuje oceny danego postanowienia pod kątem abuzywności.

Analizując zakwestionowane przez Powoda postanowienie w oparciu o wymienione kryteria należało zważyć, iż konsumenci nie mają wpływu na jego treść, albowiem wzorzec jest przedstawiany przez Pozwaną, a zatem nie jest uzgadniany indywidualnie.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron umowy.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem jedynie kwestia czy zakwestionowane przez Powoda postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Należy wskazać, że dobre obyczaje to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać także działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania. W stosunkach z konsumentami dobry obyczaj powinien wyrażać się właściwym informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniem uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu i realizacji umowy, rzetelnym traktowaniem równorzędnego partnera jakim jest konsument. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są też działania mające na celu ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron (tak M. Śmigiel – Wzorce umowne s. 360).

Pojęcie interesów konsumenta należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, mogą tu wejść inne aspekty: zdrowie konsumenta (jego bliskich), czas zbędnie tracony, dezorganizacja toku życia, przykrości, zawód itp. Naruszenie interesów konsumenta wynikające z niedozwolonego postanowienia musi być rażące, a więc szczególnie doniosłe. Rażące naruszenie interesów konsumenta zachodzi w sytuacji, gdy w sposób rażący naruszona została równowaga interesów stron umowy, przez to że jedna z nich wykorzystwała swoją przewagę formułując konkretny wzorzec. Określenie „rażąco” należy stosować do znacznego odchylenia przyjętego uregulowania od zasady uczciwego wyważenia praw i obowiązków. Przepis art. 3 ust. 1 europejskiej dyrektywy 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993r. stanowiącej wzorcową regulację dla polskiego ustawodawcy w dziedzinie ochrony interesów konsumenta przewiduje, że dana klauzula jest niedozwolona gdy naruszając zasadę wzajemnego zaufania powoduje istotną i nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lipca 2005 sygn. akt I CK 832/04 /Biuletyn SN 2006 nr 2 str. 86/ za sprzeczne z dobrymi obyczajami uznał wprowadzenie klauzul godzących w równowagę kontraktową, rażące naruszenie interesów konsumenta polega zaś na nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta w określonym stosunku umownym.

Należy także wskazać, że klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami, zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na tym, że zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ § 1 k.c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy – art. 385¹ § 4 k.c. Aby uchylić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k.c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn. nie spełnia przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c. . Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylenia domniemania abuzywności.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, iż powództwo w niniejszej sprawie zasługuje na uwzględnienie. Zakwestionowana klauzula wyczerpuje znamiona przepisu art. 385. 3 pkt. 2 i pkt. 9 Kodeksu cywilnego albowiem wyłącza odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania oraz przyznaje kontrahentowi konsumenta prawo do dokonania wiążącej interpretacji umowy. To przedsiębiorca jest bowiem w oparciu o zakwestionowaną klauzulę jedynym upoważnionym do stwierdzenia, iż w danej sytuacji zachodzą powody, które umożliwiają mu zawieszenia świadczenia usługi. Przyznanie profesjonalście uprawnienia

do dokonywania wiążącej dla konsumenta interpretacji niedookreślonych postanowień umownych, może naruszać jego interes, gdyż interpretacja ta może być niekorzystna dla konsumenta. Godzi także w równowagę kontraktową stron, gdyż zgodnie z treścią art. 65 § 2 Kodeksu cywilnego, w razie wątpliwości co do treści konsensu umownego należy badać zgodny zamiar stron i cel umowy. Przede wszystkim jednak brak jasnych kryteriów przyszłej wykładni umowy narusza zasadę, iż konsument powinien bowiem otrzymać zrozumiałą, rzetelną i pełną informację o treści stosunku zobowiązaniowego i konsekwencjach zawarcia umowy. Ponadto przedmiotowa klauzula może sugerować, iż konsument w ogóle zostanie pozbawiony możliwości zaspokojenia swoich roszczeń do odszkodowania w razie nienależytego wykonania zobowiązania przez przedsiębiorcę. Sama zatem konstrukcja zakwestionowanego zapisu jest wadliwa, albowiem powinien on wskazywać, kto i w jakim zakresie odpowiada wobec konsumenta w razie problemów technicznych uniemożliwiających wykonanie zobowiązania przez przedsiębiorcę. Przepis art. 104 Prawa telekomunikacyjnego nakazuje do odpowiedzialności przedsiębiorców telekomunikacyjnych za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania stosować przepisy Kodeksu cywilnego. Zaś przepis art. 471 K.c. opisujący zasady odpowiedzialności kontraktowej zakłada domniemanie, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność, najczęściej jego winy lub niedołożenia należytej staranności przez osoby, za które odpowiada. Ponadto co do zasady dłużnik odpowiedzialny jest jak za własne działania i zaniechania za działania lub zaniechania osób, z których pomocą zobowiązanie wykonuje, lub którym wykonanie powierza (art. 474). Zakwestionowany wzorzec temu się sprzeciwia, albowiem w każdej sytuacji Pozwana potencjalnie odpowiada w stosunku do kontrahenta, co nie wyłącza uzgodnień pomiędzy operatorami w zakresie rozliczeń.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznając, iż kwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez Pozwaną spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej (art. 385¹ § 1 K.c.) zakazał jego wykorzystywania w obrocie (art. 479⁴² § 1 K.p.c.).

W pkt. 2 wyroku na podstawie art. 98 i 99 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z § 18 ust. 2 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2008r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Sąd Okręgowy zasądził od Pozwanej jako od strony przegrywającej na rzecz Powoda koszty zastępstwa procesowego według stawki przewidzianej w przywołanym rozporządzeniu. O obciążeniu Pozwanej stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono w pkt. 3 wyroku na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 167, poz. 1398).

Sąd Okręgowy zważył także, iż zgodnie z treścią art. 479⁴⁰ Kodeksu postępowania cywilnego, zaniechanie przez pozwanego po wytoczeniu powództwa, stosowania zaskarżonego postanowienia wzorca umownego nie ma wpływu na bieg postępowania. Stąd preredagowanie wzorca przez Pozwaną spółkę pozostawało bez wpływu na rozstrzygnięcie.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt Pozwanego zarządzone na zasadzie art. 479⁴⁴ § 1 K.p.c.